

держави заважає домінування емоцій під час вирішення державних проблем, егоїзм і жадоба наживи, нехтування державними інтересами, неповага до своєї влади, відсутність самовідданої жертвовної боротьби за інтереси громади. Усе це вказує на доволі низький рівень політичної зрілості української нації.

На наш погляд, помилкою було б вважати, що В. Антонович не надавав жодного значення політичній сфері суспільного життя й ролі політики в історичній долі українців. Він був одним із найбільш авторитетних лідерів українського відродження, організатором і очільником ряду інститутів українського громадянського суспільства. Яскравим прикладом є ініціатива В. Антоновича та О. Кониського щодо створення всеукраїнської безпартійної організації, яка мала б стати основою консолідації українських суспільних сил на основі культурно-національної праці. Ця ідея була реалізована у 1897 р., коли постала таємна організація, яка згодом дістала назву Товариства українських поступовців. Саме у культурницькій праці та формуванні національної інтелігенції В. Антонович вбачав основний напрям українського самоствердження. Це і був стрижень політичної стратегії українства на межі XIX–XX ст.

Підсумовуючи сказане, можна зробити висновок, що феноменальність українськості В. Антонович, полягає за походженням, полягає в тому, що він у складних політичних умовах імперської Росії зробив обдуманний і мужній крок на користь підтримки українського національного відродження, служіння тій землі, на якій народився, і тому народу, який дав йому наснагу на жертвну громадську й наукову працю. Оцінюючи життєвий подвиг свого вчителя, М. Грушевський підкреслив: «...Невмирущий дух твій, в творах твоєї мислі,

буде вічним учасником українського життя, доки житиме українське ім'я» [1, с. 76].

Сучасна суверенна українська держава все ще залишається пострадянською, постколоніальною та посттоталітарною країною: у структурі її суспільних відносин та функціонуванні суспільних інститутів значною залишається питома вага неукраїнських та антиукраїнських елементів. Українськість часто слабо проявляється в способі мислення та поведінки інтелектуальної, політичної, економічної, військової та релігійної еліт і, навіть, українських президентів та прем'єр-міністрів. Совковість і проросійські орієнтації визначають поведінку значної частини населення України, особливо етнічних росіян та зросійщених українців, які все ще не позбулися імперських та комуно-більшовицьких стереотипів, не стали щирими патріотами української нації. За цих умов, Володимир Антонович, його моральний вибір, патріотизм, наукова та громадська діяльність є прикладом самовідданого служіння українській національній ідеї, ідеала гуманізму та демократії.

1. Антонович В. Б. Моя сповідь: Вибрані історичні та публіцистичні твори / Упор. О. Тодійчук, В. Ульяновський. – К.: Либідь, 1995. – 816 с. 2. Грабовська І. Філософія українського буття / І. Грабовська, Т. Ємець, О. Мостяєв. – К.: Українська Видавнича Спілка, 2006. – 295 с. 3. Грушевський М. Володимир Антонович, основні ідеї його творчості і діяльності / М. Грушевський // Записки Українського наукового товариства в Києві. – К., 1908. – Кн. 3. 4. Донченко О. Архетипи соціального життя і політика. (Глибинні регулятиви психополітичного життя) / О. Донченко, Ю. Романенко. – К.: Либідь, 2001. – 334 с. 5. Українознавство: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. М. І. Обушного. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. – 672 с.

УДК (479.22)(-057.875):378.4(477-25) КНУ

Отар Баканідзе, Ніно Наскідашвілі, Софіо Чхатарашвілі

Київський університет – осередок освіти грузинської молоді

У статті йдеться про грузинських студентів, які навчалися у Київському університеті упродовж його 180-річної історії – від Університету св. Володимира до КНУ імені Тараса Шевченка, а також про контакти між Київським та Тбіліським університетами. Розглянуто шляхи співробітництва між обома університетами та його перспективи.

Ключові слова: Київський університет, Тбіліський університет, грузинські студенти, стосунки.

The article is about the Georgian students who studied at the University of Kyiv during the whole period of its history – from the St. Vladimir University till the today's National Taras Shevchenko University of Kyiv as well as about contacts between the Kyiv National University and Tbilisi State University. The ways of collaboration between the both Universities and perspectives of their cooperation in the future are considered.

Keywords: University of Kyiv, Tbilisi State University, Georgian Students, Relations.

У липні 2014 року Київський національний університет ім. Тараса Шевченка відзначав своє 180-річчя. Цей навчальний заклад має велику й славу історію. Київський університет – головний в Україні осередок мудрості, гуманізму, знань, що освітлювали шлях багатьох поколінь, представників різних країн і народів.

У стінах Київського університету здобувало освіту багато грузинів, які стали гордістю грузинської науки, культури, державними діячами, відомими політиками. Шевченків університет для багатьох грузинів став яскравою сторінкою особистого життя, як і Тбіліський університет імені І. Джавахішвілі для українців. «Про добро, – писав великий Руставелі, – у добрих пам'ять зберігається навек».

Українці і грузини «в майже однакових історичних умовах вирішували майбутнє своїх народів» [8, с. 9], що зближувало й об'єднувало їх. Добре відомими натеper стали Шевченкові слова: «Як багато спільного в цього народу з нашим!» [7, с. 4]

Історичні й культурні зв'язки сприяли розвитку стосунків у сфері політики, релігії та економіки. Вони були не менш важливими і в літературі, знайшовши своє яскраве вираження, насамперед, у художніх перекладах, мотивно-тематичних комплексах творів різних жанрів.

Аналізуючи фактичний матеріал, дослідники вважають XIX ст. початком другого періоду українсько-грузинських взаємин, якому властиві як безпосередні прямі контакти, так і опосередковані (через російську, польську періодику, наприклад), діяльність земляцтва, Кавказького учбового округу, яким опікувався Харків.

Як свідчать факти, ще до заснування університету імені Святого Володимира у Києві, грузинські й українські народи мали культурні взаємини, які зіграли велику роль у розвитку літератури, зацікавлення грузин Україною.

Не було нічого несподіваного в тому, що відкриття 1834 року університету Святого Володимира в Києві одразу при-

вернуло увагу молодого покоління Грузії. Студентами Київського університету з часом стали Олександр Сараджішвілі, Нестор Гамбарашвілі, Шіо Чітадзе, Симон Гогітідзе та інші грузини, які тепер відомі в Грузії як громадські діячі, вчені.

Студенти-грузини, навчаючись в університеті, прониклися любов'ю й повагою до багатостраждального українського народу, його здобутків, досягнень. Вони поринали в бурхливі процеси суспільного життя, знайомилися з передовими громадськими діячами і в цьому аспекті особливої уваги варте їх знайомство й спілкування з Лесею Українкою [2, с. 117].

У спогадах Н. Гамбарашвілі пише, що Леся Українка виявляла глибокий інтерес до історії, культури і літератури Грузії: «Особливо хороші товариські стосунки були в мене з Лесею Українкою. Вона часто заходила до мене, і ми розмовляли на різні суспільно-політичні теми... Одного разу, побачивши в мене на столі книгу Шота Руставелі «Витязь у тигровій шкурі», вона була приємно здивована цим шедевром грузинської літератури XII ст. і засипала мене запитаннями про Грузію, її природу, давню культуру, поетів, письменників, художників, театри».

Розмовами про Грузію народжені Лесині слова: «Який цікавий, дивний куточок – Грузія. Скільки мужності і доблесті повинен мати народ – жменька, щоб уціліти й охоронити себе від всіх напастей і знегод, які випали на його долю. Коли б я не була українкою, я б хотіла бути грузинкою!» [4, с. 138].

Зосередивши під своїм дахом багатьох відомих на той час науковців, Київський університет притягував до себе й ту грузинську молодь, яка вчилася в інших навчальних закладах Києва, зокрема Київській духовній академії – Ніко Ломоурі, Герасим Каландарішвілі, Мелітон Келенджерідзе, Ілля Перадзе; в духовній семінарії – Ладо Кецховелі, Давид Клдїашвілі; військовій гімназії тощо. Кожен з них своєю діяльністю залишив неповторний слід у різних сферах життя Грузії. Найперше – в розвитку грузинської класичної літератури. Це – Ніко Ломоурі і Давид Клдїашвілі [6, с. 64].

Перші творчі успіхи видатного грузинського письменника та педагога Ніко Ломоурі нерозривно поєднані з Києвом. Після закінчення Тифліської духовної семінарії двадцяти-трьохрічний Ломоурі прибув до Києва, де провів майже чотири роки. Він мав бажання стати лікарем, але на навчання не вистачало грошей і вступив до Київської духовної академії, де можна було здобути вищу освіту за казенний кошт.

Статті Н. Ломоурі, надіслані з Києва, свідчать про духовні інтереси, процес формування його світогляду. Уже тоді Ніко Ломоурі твердо стояв на стороні інтересів трудового люду, часто засуджував несправедливість і мріяв про інше життя.

У Києві він знайомиться з безсмертною «Енеїдою» І. Котляревського, поезією великого Кобзаря, а також творами своїх сучасників. Особливо близькою була для нього творчість Тараса Шевченка. У Києві Ніко Ломоурі приступас до перекладу Шевченкової «Наймички». Вибір перекладача, звичайно, не був випадковим. Перекладена у 1877 році «Наймичка» була надрукована 1881 в журналі І. Чавчавадзе «Іверія» у травневому номері за підписом «Н. Л.».

Це був перший переклад твору великого Тараса Шевченка грузинською мовою.

Сформувавшись як письменники і публіцисти саме в час навчання в Київському університеті, Н. Ломоурі й Д. Клдїашвілі стали з часом класиками грузинської літератури, її новаторами.

Можна привести багато прикладів, які свідчать про те, що у дев'ятнадцятому столітті Київський університет став

осередком політичної діяльності грузинської молоді. Це була школа навчання і самовідданого служіння народові, боротьби за незалежність і добробут нації. Підтвердженням цьому є те, що вони пліч-о-пліч з українськими студентами – борцями за національну незалежність і гідність України протистояли тодішньому самодержавному ладові.

На початку ХХ століття чимало грузинів стали студентами Київського університету. Грузинську молодь особливо цікавили медичні й історико-філологічні науки. Серед тогочасних студентів – у майбутньому видатні науковці та громадські діячі: Олександр Пірцхалаїшвілі, Василь Егнаташвілі, Аркадій Гоцїрідзе, Георгій Хечінашвілі, Олександр Пхакадзе, Захарій Маїсурадзе та ін. З-поміж грузинських письменників – Давид Чхеїдзе (псевдонім – Турдоспірелі) і Васо Горгадзе.

З 1900 року в Києві навчався майбутній патріарх у сфері дослідження історії давньої грузинської літератури, академік Корнелі Кекелідзе. Він став автором багатьох фундаментальних досліджень давньої грузинської літератури, одним із засновників Тбіліського університету [5, с. 202].

Важливою подією у розвитку різносторонніх контактів стало підписання у 1938 році угоди між Тбіліським та Київським державними університетами. Угодою передбачалися як навчальні, так і науково-дослідницькі процеси, створення та видання підручників, програми інтернаціонального виховання. У 1940 році на такому серйозному ґрунті вже зароджувалися міцні й перспективні зв'язки між студентством обох університетів. На жаль, війна завадила цій справі.

Дуже цікавою стала ідея обміну студентами між Київським та Тбіліським університетами, яка виникла у 60-х роках. Це була нова форма розвитку й поглиблення відносин між університетами і, з погляду змісту, в ній була закладена нова цікава ідея.

З ініціативи керівництва Тбіліського державного університету (Е. Харадзе, О. Баканідзе) в 1964 році вперше був здійснений обмін студентами. До Києва, з метою вивчення української мови та літератури з філологічного факультету ТДУ було відряджено троє студентів четвертого курсу: Аміран Асанідзе, Нурі Вердзадзе і Реваз Хведелідзе [3, с. 67].

На початку наступного року вивчати грузинську мову та літературу до Тбілісі приїхали студенти з Київського університету. Студенти обох вузів з великою відповідальністю ставилися до своїх завдань, знаючи, що виконують місію бути першими в новій справі.

Налагодженням зв'язків між студентами обох вузів постійно займалися П. Федченко та П. Кононенко. Вони доклали максимум зусиль для розвитку україністики в Грузії, зокрема Тбіліському університеті: забезпеченні навчальною літературою, лекціями, організаційних моментах. Спільні конференції, симпозиуми, наукові роботи і двомовні поетичні збірники з'являлися і завдяки їх праці. Під керівництвом Петра Кононенка в Києві сформувався клуб «Сакартвело» («Грузія»), метою якого було вивчення – пропаганда грузинської мови і літератури, сприяння розвитку україністики в Тбіліському університеті. За допомогою професора П. Кононенка була розроблена і робоча програма магістратури Інституту україністики Тбіліського державного університету, вперше організоване дистанційне навчання. Перший голос, який прозвучав в ефірі з лекцією про сучасну українську літературу, був голос Петра Кононенка. Так упродовж тривалого часу готувалися магістри-україністи Тбіліського університету.

Тбіліський університет достойно оцінив його вагомий внесок, обравши П. Кононенка почесним доктором Тбіліського університету і нагородивши медаллю Іване Джавахішвілі.

Тим часом, шляхом обміну, прибули до Тбілісі інші студенти – Н. Біличенко, Г. Халимоненко, Л. Грицик, С. Жолоб.

Проф. Грицик Л. В. докладає багато зусиль для подальшого розвитку українсько-грузинських взаємин, беручи активну участь у підготовці українців для Грузії, співпрацюючи з грузинськими магістрами та дисертантами, виступаючи на наукових симпозиумах, круглих столах, працюючи над спільними науковими проектами.

За рішенням академічної Ради від 9 грудня 2013 року Тбіліського державного університету ім. Іване Джавахішвілі за активну співпрацю, особливий внесок у розвиток наукових відносин, їй присвоєне звання почесного доктора Тбіліського університету.

Такими є результати обміну студентами між Київським та Тбіліським університетами. Освіта й знання, які одержала молодь, принесли свої плоди і стали базою для розвитку наступних етапів наукових, культурно-мистецьких стосунків між нашими народами.

Нове покоління грузинських українців представлено доктором філології, науковим співробітником Інституту українознавства Тбіліського університету Ніно Наскідашвілі, яка освоювала україністику в кінці двадцятого століття в Київському університеті разом із Гочею Кванталіані (тепер мешкає в Польщі). Разом із Ніно Наскідашвілі в Інституті, очолюваному проф. Баканідзе, працює ще двоє залюблених в українське слово молодих науковців – Софіко Чхараташвілі й Ваню Мchedладзе, на яких покладено відповідальне завдання – завершення роботи над грузинсько-українським словником.

На порозі третього тисячоліття активно продовжуються навчально-наукові, міжнародні зв'язки з Київським університетом, набувають ще більшої активності. У 80-ті роки особливим інтересом відзначені ті напрямки знань, яких не мала або лише започатковувала Грузія.

Важливу роль у поглибленні й урізноманітненні контактів між Тбіліським державним університетом ім. М. Джавахішвілі й Київським національним університетом імені Тараса Шевченка мають особисті контакти з українськими письменниками, академічними інститутами. Нас дуже підтримували М. Бажан, О. Гончар, П. Загребельний, Б. Олійник, М. Жулинський. Слова найщирішої вдячності адресуємо директорів Інституту міжнародних відносин, теперішньому ректорові Київського національного університету академіку Л. В. Губерському.

Своєю роботою, досягненнями в галузі україністики й української картвелології ми завдячуємо також керівництву обох університетів, їхній підтримці й розумінню. Поза цим будь-які спроби здійснити обміни студентами, провести спільні наукові сесії, організувати видання книг були б нереальними.

Саме завдяки підтримці і, безумовно, керівництва Тбіліського університету, могла розгорнути навчальну, наукову роботу кафедра національних літератур і художнього перекладу (завідувач проф. Баканідзе О. А), яка вела українознавчі курси – мови, літератури, історії, – спецкурси з історії грузинсько-українських літературних зв'язків, проблем перекладу, готувала докторів і кандидатів наук із відповідних спеціальностей [3, с. 152].

Здобутком кафедри Тбіліського університету стало відкриття магістерських програм з україністики. Безумовно, без підтримки українських учених, які на безоплатній основі дистанційно читали українознавчі курси (проф. П. Кононенко, акад. Жулинський М. Г., проф. Грицик Л. В.), українців, під-

готовлених Тбіліським університетом здійснити задумане не змогли б. Так само, як і реалізувати плани, пов'язані з роботою заснованого ще 1969 року за ініціативою грузинських письменників і вчених клубу «Україна» (президент – проф. О. Баканідзе).

Клуб разом із кафедрою проводив велику роботу зі студентами, піднімав на якісно вищий рівень студіювання української мови та літератури, історії взаємин між нашими народами, брав активну участь у підготовці курсових робіт, наукових сесій та конференцій. За ініціативою «України» проводяться читання й обговорення перекладених грузинськими студентами творів, зустрічі з перекладачами, в газетах та журналах друкуються студентські роботи, статті про українську літературу, грузинсько-українські взаємини тощо. Велику роботу в цьому плані проводила доц. Н. Абецадзе, яка сама була поетесою, перекладачем з української і вміла передавати студентам свою любов до українського слова, викликаючи їх інтерес і бажання знати його. До речі, більшість українських картвелологів її учні.

1971 року вперше була надрукована двомовна (грузинською й українською) збірка творів Лесі Українки. До цієї події були причетні й вихованці Київського університету. Сьогодні видання двомовних збірок українських письменників, попри фінансові труднощі, стало вже традицією і в цьому всіляко сприяє видавництво Тбіліського державного університету.

Видано 29 двомовних збірок: Григорія Сковороди, Тараса Шевченка, Лесі Українки, Миколи Бажана, Павла Тичини, Максима Рильського, Івана Франка та інших українських письменників. Збірки мали великий резонанс. Це був успіх молоді, яка навчалася в Київському університеті і брала участь у перекладах, редагуванні, це був результат дружби та творчих контактів між двома університетами.

Паралельно з двомовними поетичними збірками були видані монографії про письменників, чий творчість пропонували читачам у перекладах та оригіналах. Наприклад, монографії проф. О. Баканідзе: «Леся Українка», «Григорій Сковорода», «Великий Кобзар», «Микола Бажан», «Арфами золотими», «Співець дружби народів» та ін. Крім цих монографій, грузинські вчені, випускники Київського університету, підготували низку праць про українських письменників, український літературний процес.

За підтримки видавництва ТДУ було надруковано 36 монографічних досліджень, (загалом видано близько 100 книг), серед яких праці проф. О. Баканідзе: «Нариси з української літератури», «Іван Франко», «Український театр у Тбілісі», «Грузинсько-українські літературні і театральні взаємозв'язки», «Українська література» (у 3-х тт.) та ін.

За зміцнення грузинсько-українських взаємин, успіхи в дослідженні і пропаганді грузинської культури академічна рада Тбіліського університету 14 березня 1994 року обрала почесним доктором професора Київського університету, директора Інституту українознавства, академіка Академії наук вищої школи України Петра Кононенка. Завідуюча кафедрою теорії літератури і компаративістики КНУ професор Людмила Грицик була нагороджена медаллю Іване Джавахішвілі.

1994 року професор Тбіліського університету, зав. кафедрою національних літератур, літературних взаємозв'язків та перекладу, академік Отар Баканідзе обраний почесним доктором Київського національного університету.

Реформа в системі освіти, яка торкнулася й Тбіліського університету, призвела до об'єднання факультетів, кафедри, як організаційні одиниці, були анульовані. У бакалавраті

були зліквідовані спеціальності, у т. ч. й україністика. Вони збереглися тільки в магістратурі.

Проте уже у березні 2007 року відбулися певні зрушення на користь україністики. За ініціативою Президентів наших держав, за наказом ректора Тбіліського університету заснований (на юридичному рівні, що тоді було конче важливо!) Інститут україністики. Україністика здобула свій новий статус в університетській структурі. Директором інституту став проф. Баканідзе О. А.

В інституті була відкрита магістратура. Спільно з директором Інституту українознавства академіком Петром Кононенком була відпрацьована міжнародна магістерська програма. Вперше в Тбіліському державному університеті Інститут україністики звернувся до такої форми навчання як дистанційне. Грузинським магістрам лекції з українознавства читав П. Кононенко.

У цьому випадку велику роль відіграла активна підтримка українських колег, конкретно директора інституту українознавства, грузинських українознавців, Київського національного університету, просвітника грузинської молоді, академіка Петра Кононенка.

Інститут україністики працює в тісному контакті з Тбіліською українською школою. З часу заснування ми відчуваємо постійну підтримку Посольства України в Грузії на чолі з надзвичайними і повноважними послами України в Грузії.

За період існування Інституту україністики спільно з посольством України, Тбіліською українською школою, Київським національним університетом, Інститутом українознавства, проведено десять міжнародних наукових конференцій, видрукувані матеріали конференцій, три двомовних збірники, присвячені українським письменникам, монографії, зокрема, присвяченої творчості Олесь Гончара

і опрацьовані матеріали декад грузинської літератури в Україні (автор обох видань акад. О. Баканідзе).

Після великого інтервалу – сімдесяти років з дати оформлення першого договору між нашими університетами, у січні 2014 року, за ініціатииви ректора Тбіліського державного університету ім. Іване Джавахішвілі Володимира Папави та ректора Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, акад. Леоніда Губерського, був оформлений договір про співпрацю.

Планами Інституту передбачений обмін студентами і науковцями Київського національного університету, підготовка нових кадрів українознавців і грузинознавців (картвелологів), проведення спільних наукових симпозіумів тощо.

На шляху відродження наші народи ще більше відчувають потребу краще знати один одного. Найголовніше – цього бажає молоде покоління. Йому, як завжди, потрібна наша підтримка, аби контакти між нашими університетами – Київським національним університетом імені Тараса Шевченка й Тбіліським державним університетом ім. Іване Джавахішвілі – міцніли і назавжди залишалися потужними осередками українсько-грузинських наукових, освітніх та культурних взаємин.

1. *Асатіані А.* Грузинські друзі та знайомі Лесі Українки // *Леся Українка. Публікації. Статті. Дослідження.* – К.: АН УРСР, 1954.
2. *Баканідзе О.* Нашадок Прометея. – Тбілісі, 2014 (груз. мовою).
3. *Баканідзе О., Немсадзе Н.* Кафедра національних літератур, літературних відносин та перекладу. – Тбілісі, 2005 р. (груз. мовою).
4. *Гамбарашвілі Н.* В родині Косачів (Спогади про зустрічі з письменницею, 1955 р.)
5. *Кекелідзе К.* Етюди. Т. XIII. – Тбілісі, 1974 (груз. мовою).
6. *Клдішвілі Д.* На шляху мого життя. Том II. – 1952. (груз. мовою).
7. *Церетелі А.* Зустріч з Е. Г. Шевченком // *Газета «Закавказье».* – 1911.
8. *Цінцадзе І.* З історії українсько-грузинських зв'язків. – Тбілісі, 1954 (груз. мовою).

УДК 378.6(477-25) КМА

Олена Кравченко

Антропологічний вимір філософської освіти у Києво-Могилянській академії

У статті досліджено антропологічне розуміння сутності освіти, викладене у латиномовних філософських курсах професорів Києво-Могилянській академії. Зокрема, проаналізовано особливості освітнього процесу в добу бароко. Обґрунтовано нове барокове розуміння людини як гармонійного поєднання душі й тіла. Розкрито проблему пізнавальної діяльності людини на шляху досягнення істинного знання й усвідомлення нею свого призначення.

Ключові слова: виховання, знання, інтелект, інтелектуальне пізнання, істина, освіта, розум, чуттєве пізнання.

In the article the anthropological understanding of the essence of education stated in the philosophical courses written in Latin by the professors of Kyiv-Mohyla Academy is examined. The features of the educational process in the Baroque era are analyzed. The Baroque understanding of human as a harmonious combination of soul and body is proved. The problem of cognitive activity of human on the way to achievement by them of true knowledge and understanding his mission is solved.

Keywords: Upbringing, Knowledge, Intellect, Intellectual Perception, Truth, Education, Intelligence, Sensual Cognition.

Освіта, як відомо, відтворює та нарощує інтелектуальний і духовний потенціал суспільства. Головною метою української системи освіти згідно з національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті є створення умов для розвитку і самореалізації кожної особистості. Водночас стан справ в Україні в галузі освіти не повною мірою задовольняє потреби особистості, суспільства і держави. Сьогодні тривають наукові дискусії щодо ідеалу освіти, впровадження і прагнення до якого дозволило б підвищити рівень якості освіти.

Визначення складових освіти, на основі яких повинен ґрунтуватися взірць освіченої й гармонійно розвиненої особистості, спонукає нас звертатися до історико-філософського досвіду виховання людини, здобуття нею знань.

З огляду на такий стан речей корисним і доцільним, на нашу думку, є вивчення філософського розуміння освіти в добу бароко, оскільки саме тоді відбувалося становлення вищої школи в Україні.

Ще у XIX ст. виходить ряд публікацій, що ґрунтуються на описі філософських курсів професорів Києво-Могилянської академії (М. Булгаков, М. Аскоченський, М. Петров, Ф. Титов). Однак згадані дослідники не приділяли достатню увагу змістові навчальних курсів, а щодо філософії, то стверджували, що у Києво-Могилянській академії панувала схоластика, тісно пов'язана з теологією. Дійсно, можемо означити спорідненість української філософії XVII–XVIII ст. із схоластикою, але саме вона була необхідним ступенем